

K ó d s z á m :

Državni izpitni center

M 0 9 1 1 3 1 1 2

TAVASZI VIZSGAIDŐSZAK

MAGYAR NYELV MINT ANYANYELV

2. feladatlap

Nem művészi szöveg elemzése

2009. május 28., csütörtök / 90 perc

Engedélyezett segédeszközök:

A jelölt golyóstollat vagy töltőtollat hoz magával.

A jelölt egy értékelőlapot és egy pótlapot kap a vázlatkészítéshez.

A nem művészi szöveg perforált lapon van, amelyet a jelölt óvatosan kitép(het).

ÁLTALÁNOS ÉRETTSÉGI VIZSGA

ÚTMUTATÓ A JELŐLTNEK

Figyelmesen olvassa el ezt az útmutatót!

Ne lapozzon, és ne kezdjen a feladatok megoldásába, amíg azt a felügyelő tanár nem engedélyezi!

Ragassza vagy írja be kódszámát (az erre kijelölt helyre ezen az oldalon és az értékelőlapon)! Kódszámát a pótlapra is írja rá!

A feladatlap 26 feladatot tartalmaz. Összesen 120 pont érhető el. A feladatlapban a feladatok mellett feltüntettük az elérhető pontszámot is.

Válaszait töltőtollal vagy golyóstollal írja a **feladatlapba** az erre kijelölt helyre! Írjon olvashatóan, ám ne csak nyomtatott nagybetűkkel! Ha tévedett, a leírtat húzza át, majd válaszát írja le újra! Az olvashatatlan megoldásokat és a nem egyértelmű javításokat nulla (0) ponttal értékeljük. Ügyeljen válaszadásában a nyelvhelyességre és a helyesírásra (egyes feladatok esetében pontlevonás jár)! Az utolsó feladathoz vázlatot készíthet a pótlapra, ám azt az értékelés során nem vesszük figyelembe.

Bízzon önmagában és képességeiben! Eredményes munkát kívánunk.

A feladatlap terjedelme 12 oldal, ebből 2 üres.

MELLÉKLET

„Itt az írás forgassátok”

A Sárospatakról elszármazott és visszaszolgáltatót könyvgyűjtemény

1. »Én, N. N., a S. Pataki Iskola könyvtárosa, szentül ígérem, hogy a törvények szerint a *communitas* minden hűségemre bízott javait hűségesen megőrzöm és kezelem. Mindenekben nem a magán-, hanem a közhasznót tekintem.«

A fenti szöveg a Sárospataki Református Kollégium 1621-ben fogalmazott törvényében található, amely az iskola és könyvtára létének első írásos dokumentuma, bár a hagyomány szerint az iskolát 1531-ben alapították. Könyvtárában a korabeli jegyzék szerint 1623-ban 296 könyvet tartottak nyilván.

2. A hűséges féltés vezette a könyvtár őreit, amikor a második világháború idején menteni akarták a könyvtár legértékesebb részét, az ősnymtatványokat és más könyvészeti ritkaságokat, ezért azokat két budapesti bank széfjébe rejtették. Minden igyekezetük ellenére a könyvek 1945 februárjában „fogságba” estek. Csak 1993-ban vehették hírét, hogy a kulturális javak visszaszolgáltatására 1991-ben alakult orosz–magyar munkacsoport magyar kutatói az oroszországi Gorkij (ma Nyizsnij Novgorod) megyei könyvtárban Sárospatakról elszármazott köteteket találtak. 1997-ben az oroszok önálló kötetben megjelentették az elszármazott könyvek katalógusát. 2001-ben hazánk megújította igényét a könyvritkaságokra, majd 2005-ben a magyar országgyűlés határozott arról, hogy visszaadja a II. világháború alatt magyar területre került orosz kulturális értékeket. Miután az Oroszországi Föderáció alsó- és felsőháza megszavazta a sárospataki könyvek visszajuttatását, 2006 februárjának végén kerültek vissza Magyarországra.

3. A 136 sárospataki könyvet az „Itt az írás forgassátok” – *A Sárospatakról elszármazott és visszaszolgáltatót könyvgyűjtemény* címmel június 15-ig Budapesten a Nemzeti Múzeumban mutatják be. Ezt követően Pápán és Debrecenben állítják ki őket, majd visszakerülnek Sárospatakra.

4. A Nemzeti Múzeum kupolatermében látható a kollekció legrégebbi kézirata, a Skolasztikus Teológia. A Bécsben írt kódex elő- és utótáblája elé egy-egy héber kódex lapját illesztették. Tizenhárom tárló áll a kupolateremben, bennük üveg alatt a féltve őrzött kötetek, felüve egy-egy különösen szép díszítménynél vagy kéziratos bejegyzésnél. A könyvtárszerűen berendezett térben ott a pataki kollégium 1858-ban lerajzolt épületének nagyméretű képe is. Az atmoszférát korabeli festmények, metszetek, arany-ezüst tárgyak fokozzák. Személyes hangulatot adnak az arcképek: a könyvtárgyarapító I. Rákóczi Ferenc, Lórántffy Zsuzsanna, a későbbi korokból Kazinczy Ferenc és Szombathy János, a könyvtár első hivatásos »őre«. 1783-ig a könyvtárosi posztot a kollégium felső tagozatos tanulói töltötték be, akkortól lett egy akadémiai tanár a könyvtár vezetője mint főkönyvtárnok.

5. Egy térkép mutatja a nyomdairól híres városokat: Vizsolyt, Kassát, Bártfát, Lőcsét, Debrecent, és persze Sárospatakot. Bár már Rákóczi György fejedelmet is foglalkoztatta egy iskolai nyomda felállítására, a terv csak halála után valósult meg 1650-ben, amikor Lórántffy Zsuzsanna Sárospatakra hívta tanítani Jan Amos Comeniust. A neves pedagógus idejövetele feltételül egy nyomda felállítását szabta meg, és hozta is magával Rénius György nyomdászt. Az első kiadvány 1652-ből éppen Comenius beköszöntő beszéde Sárospatakon.

6. Mind a 136 könyv különleges valamiért: tartalma, kora, szerzője, fordítója, kiadója, tulajdonosa, díszítettsége, szépsége vagy megviselt állapota keltheti fel az érdeklődést. A magyar nyomtatványok feldolgozásában teljességre törekvő Országos Széchényi Könyvtár tárgyalásokat folytat a református egyházzal és a Sárospataki Református Kollégium Nagykönyvtárával a hazakerült könyvek digitalizálásáról és egyesek hasonmás kiadásáról.

Üres oldal

Olvassa el figyelmesen a mellékelt szöveget, majd oldja meg az alábbi feladatokat! Kérjük, ügyeljen a helyesírásra is! A **H** betűvel jelölt feladatokban azt is értékeljük. Eredményes munkát kívánunk!

1. Hol jelent meg a mellékelt szöveg?

_____

(1 pont)

2. A szövegnek címe és alcíme van.

- a) Magyarázza meg a cím jelképes üzenetét

_____

- b) Mi az alcím funkciója?

_____

(3 pont)

3. Nevezze meg a publicisztikai stílus két olyan jellemzőjét, amelyre példát is talál a szövegben! Írjon ki egy-egy megfelelő példát is!

Jellemző: _____

Példa: _____

Jellemző: _____

Példa: _____

(4 pont)

4. Az 1. rész első bekezdése idézet. Írja le röviden, ki mondta, és mit ígér benne!

_____

_____

(2 pont)

5. Fogalmazza meg röviden a megadott részek témáját!

4. rész: _____

6. rész: _____

(4 pont)

6. Igazak(I) vagy hamisak(H) az alábbi állítások? Karikázza be a megfelelő betűt!

A II. világháború idején a teljes könyvtári állományt két banki széfben őrizték.	I	H
A sárospataki köteteket minden nagyobb magyar városban bemutatják majd.	I	H
A gyűjtemény legrégebbi darabja egy kézzel írott vallásos tárgyú könyv.	I	H
A múzeum kiállítótermét könyvtárhoz hasonlóan rendezték be.	I	H
Hosszú ideig a diákok végezték a könyvtárosi munkát Sárospatakon.	I	H

(5 pont)

7. Mi lehetett a magyar parlament 2005. évi döntésének célja? Fogalmazza meg a 2. rész alapján!

H

(3 pont)

8. Írja a vonalra a megfelelő adatokat!

az első sárospataki könyvtáros (4. rész): _____

megalapítása Comeniusnak köszönhető (5. rész): _____

(2 pont)

9. Az 1. rész első bekezdésében szerepel a *javak* és *közhaszon* szó.

a) Karikázza be mindkét oszlopban a *javak* szóra illő meghatározás betűjelét!

Szófaja:	Jelentése:
A határozószó	D kiváló
B főnév	E E haszon
C melléknév	F vagyontárgy

b) Fogalmazza meg egy mondatban a *közhaszon* kifejezés jelentését!

(4 pont)

10. Magyarázza meg a 2. részből kiemelt szerkezetek jelentését!

vehették hírét _____

megújította igényét _____

(4 pont)

11. Írja a 4. részből kiemelt idegen szavak mellé magyar megfelelőjük betűjelét a szövegnek megfelelően!

_____ kollekció

A javítás

B kézzel írott könyv

_____ atmoszféra

C hangulat

D levegő

_____ kódex

E illemkönyv

F gyűjtemény

(3 pont)

12. a) Írja ki a megadott részekből a jelentéseknek megfelelő összetett szavakat!

könyvállományt gazdagító (személy) – 4. rész: _____

egy szöveg hű másolata – 6. rész: _____

- b) Magyarázza meg az a) feladat első példájához kiírt szó írásmódját!

_____ (4 pont)

13. Fogalmazza meg röviden, mit kell értenünk azon, hogy a könyvek „megviselt állapota keltheti fel az érdeklődést” (6. rész)!

_____
_____

(2 pont)

14. Melyik szóban nincs teljes hasonulás? Húzza alá, majd magyarázza meg, miért van mégis hosszú mássalhangzó ebben a szóban!

teljesség

egyházzal

_____
_____ (2 pont)

15. a) Írjon ki egy-egy példát az 5. rész második mondatából az alábbi helyesírási alapelvekre!

a szóelemzés elve: _____

a hagyomány elve: _____

- b) Melyik további alapelvre nincs példa az említett mondatban? Húzza alá a helyes választ!

a kiejtés elve

az egyszerűsítés elve

(3 pont)

16. a) Állapítsa meg a mondat aláhúzott szavainak szófaját!

Bár már Rákóczi György fejedelmet is foglalkoztatta egy iskolai nyomda felállítása.
 (1) (2) (3) (4)

(1) _____ (2) _____

(3) _____ (4) _____

b) Írja le a mondat állítmányát felszólító módban! A szám, személy, ragozás változatlan maradjon!

_____

c) Írja a vonalra a *fejedelmet* szó szótári alakját, majd képezzen belőle melléknévet!

szótári alak: _____

melléknév: _____

(7 pont)

17. Alkosson az aláhúzott szavak másik szófaji értékével egy-egy mondatot!

H

A II. világháború alatt magyar területre került orosz kulturális értékeket visszajuttatták.

_____

_____

(4 pont)

18. Bontsa elemeire az alábbi szóalakokat! Írja a morfémák fölé a megfelelő betűjelet!

(T = szótő K = képző J = jel R = rag)

MEGÚJÍTOTT NYOMTATVÁNYOK

(4 pont)

19. Elemezze aláhúzással az alábbi egyszerű mondatot!

A könyvtárszerűen berendezett térben látható a kollégium képe.

(6 pont)

20. Alakítsa át összetett mondattá az alábbi egyszerű mondatot!

A terv csak halála után valósult meg.

_____

(2 pont)

21. Írja a vonalra a mondat fajtáját jelölő betűjelet!

_____ A háború idején menteni akarták a könyvtár legértékesebb részét, ezért azokat két budapesti bank széfjébe rejtették.

_____ Tizenhárom tárló áll a kupolateremben, bennük üveg alatt féltve őrzött kötetek vannak.

- A egyszerű mondat
- B minőségjelzői mellékmondatú alárendelő összetett mondat
- C kapcsolatos mellérendelő összetett mondat
- D következtető mellérendelő összetett mondat
- E magyarázó mellérendelő összetett mondat

(4 pont)

22. a) Pótolja a hiányzó kötőszavakat!

Miután Pápán és Debrecenben bemutatták a könyvritkaságokat, Sárospatakra szállították őket,

_____ az ottaniak is megcsodálhassák a gyűjteményt, _____ több mint

hatvan éve került el a városból.

b) Írjon egy példát az a) feladat mondatából a jelentésbeli kapcsolóelemre! Nevezze meg a fajtáját is!

példa: _____

a kapcsolódás fajtája: _____

(4 pont)

23. Írjon ki az 1. rész második bekezdéséből két grammatikai kapcsolóelemet, és nevezze meg a fajtájukat!

példa: _____ a kapcsolóelem fajtája: _____

példa: _____ a kapcsolóelem fajtája: _____

_____

_____

(4 pont)

24. Húzza át a helytelen ragokat, illetve névutót, és írja föléjük a helyeset!

A háborús fosztogatókhöz börtönbüntetést is kiszabtak.

A háborús bűnösöket akár ítélet mellett is kivégezték.

Nem csoda, hogy az emberek többsége tart a háborúnak.

(6 pont)

(30 pont)

Üres oldal